

August Lømo

Multivers: Samspillet Mellom Identitet og Internett

En nærstudie av Everything Everywhere All at
Once (Kwan og Scheinert 2022)

Bacheloroppgave i filmvitenskap

Veileder: Anne Marit Myrstad

November 2023

August Lømo

Multivers: Samspillet Mellom Identitet og Internett

En nærstudie av Everything Everywhere All at Once
(Kwan og Scheinert 2022)

Bacheloroppgave i filmvitenskap
Veileder: Anne Marit Myrstad
November 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for kunst- og medievitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Abstrakt

Denne bacheloroppgaven har som formål å utforske hvordan bruken av det filmatiske virkemiddelet multivers kan belyse samspillet mellom identitetsutvikling og internett. Gjennom en næranalyse av filmen *Everything Everywhere All at Once* (Kwan og Scheinert 2022) diskuterer jeg hvordan feministisk og skeiv filmteori utdyper forståelsen av kjønn og seksualitet. Resultatene av analysen viser at filmen illustrerer godt både de utfordringene og de mulighetene en aktiv bruk av internett har for menneskers selvoppfatning, den utvider vår sosiale forståelse av kjønn og seksualitet, samtidig som den synliggjør begrensingen som fortsatt finnes i samfunnet på disse områdene.

Abstract

This bachelor thesis aims to explore how the use of the cinematic tool multiverse can illuminate the interaction between identity constructions and the internet. Through a close analysis of the film *Everything Everywhere All at Once* (Kwan og Scheinert 2022), I discuss how feminist and queer film theory deepens the understanding of gender and sexuality. The results of the analysis show that the film illustrates well both the challenges, and the opportunities active use of the internet has for people's self-identity, it expands our social understanding of gender and sexuality, while at the same time highlights the limitations that still exist in society regarding these topics.

Innholdsfortegnelse

Abstrakt	0
Abstract	0
Introduksjon	2
Teori	3
Multivers	3
Feministisk filmteori	4
Skeiv filmteori.....	6
Metode.....	7
Nærstudie av filmen	7
Bruken av multivers i Everything Everywhere All at Once.....	8
Everything Everywhere All at Once og feministisk filmteori.....	10
Everything Everywhere All at Once og Skeiv filmteori	12
Konklusjon	13
Bibliografi	14
Filmografi.....	16

Introduksjon

Internett og sosiale medier har de siste 20-årene blitt en større og større del av hverdagen til de aller fleste. For mange har denne digitale verdenen blitt en så stor del av livet at det kan være vanskelig å gå mer enn en time uten å koble seg på internett. Dette er særlig relevant for barn og unge voksne som praktisk talt har vokst opp på internett. En måte å forstå vår utstrakte bruk av og deltakelse i ulike forum på internett, er at vi konstant forholder oss til en rekke parallelle virkeligheter. Internett rommer mer informasjon enn det er mulig å få med seg på en livstid og kan derfor oppleves overveldende.

Hvordan vi former vår identitet i interaksjon med internett og hvordan internett påvirker hvem vi opplever at vi kan være, har derfor blitt et viktig samfunnsproblem og ligger på mange måter til grunn for produksjonen av filmen *Everything Everywhere All at Once* (Kwan og Scheinert, 2022). I et brev fra regissørene, ofte omtalt som «The Daniels», skriver de om hvordan det generelt er alt for mye innhold i dagens samfunn. Det er for mye å tenke på, snakke om, se på, bry seg om og sist, men ikke minst alt for mange filmer å se på. De følte derfor at hvis de skulle fortjene tilskuernes oppmerksomhet, måtte filmen gi publikum en utrolig og livsendrende opplevelse (Kwan og Scheinert 2022). Det er *Everything Everywhere All at Once* jeg skal ta for meg i denne oppgaven.

Jeg vil se på hvordan hovedkarakteren i *Everything Everywhere All at Once*, Evelyn Wang (spilt av Michelle Yeoh), blir fremstilt og utforsket som kvinne og mor. Bruken av multivers er et viktig element i filmen, og kan bli sett på som en metafor for den uoversiktlige digitale verdenen mennesker forholder seg til i dag. Mer spesifikt vil jeg se på hvordan multivers blir brukt slik at hovedkarakteren Evelyn kan utforske seg selv og overkomme begrensninger satt av seg selv og andre. Evelyn har flere utfordringer hun må overkomme. Hun er førstegenerasjonsinnvandrer med økonomiske problemer, og ikke minst har hun en lesbisk datter som hun strever med å akseptere.

Problemstillingen min vil derfor være; hvordan blir multivers brukt i *Everything Everywhere All at Once* (EEAO) for å illustrere samspillet mellom identitet og internett. Identitet handler om hvem vi opplever at vi er og kan være. Dette kaller sosiologen Antony Giddens (2020) selvoppfatning. Eksempler på erfaringer og opplevelser som viser til selvoppfatning er: Hvordan en person sammenligner seg med andre, opplever seg uavhengighet eller avhengighet av andre, hva en ønsker å unngå eller oppnå, og hvilken kilde til bekreftelse en

kan finne eller ikke finne i relasjon til andre. Det er altså hvordan Evelyns selvoppfatning utvikler seg gjennom deltakelse i ulike universer jeg vil analysere.

For å utforske dette vil jeg først etablere et filmteoretisk rammeverk som jeg så vil bruke til å analysere empirien min som er filmen EEAO. Det teoretiske rammeverket består hovedsakelig av identitet i film hvor jeg skal bruke feministisk og skeiv filmteori.

Teori

Jeg vil først definere begrepet «Multivers», et begrep som er brukt mye i både film og sosiale medier de siste ti-årene. Videre vil jeg både beskrive feministisk og skeiv filmteori som vil utdype min analyse av identitetsdannelse i relasjon til internett.

Multivers

Multivers springer ut fra en rekke teorier om at det universet vi nå lever i bare er ett av mange univers. Disse forskjellige universene blir ofte kalt for «parallele univers». Både multivers og parallele univers er begreper som brukes i *Everything Everywhere All at Once*. Begrepene ble introdusert så tidlig som 1895 av den amerikanske filosofen og psykologen William James. Han beskriver hvordan ulike og parallele univers kan oppstå, og hvordan strukturen mellom dem kan være. Begrepet blir hovedsakelig diskutert i kosmologien og fysikkmiljøer. Teorien har blant annet støtte fra kjente fysikere som Stephen Hawking. Det argumenteres også for at multivers er et filosofisk spørsmål (Hofstad og Grøn 2021). I min tekst er det ikke den kosmologiske eller fysiske delen av multivers som er viktig, men heller hvordan begrepet blir brukt til å beskrive det underliggende temaet i filmen *Everything Everywhere All at Once*: hvordan mennesker lever og utvikler seg i dagens samfunn.

John C. Lyden (2022) skriver om hvordan multivers og lignende begreper som «Metavers» blir brukt i allmentalen og popkulturen. Han beskriver hvordan Mark Zuckerberg i oktober 2021 annonserte navneskiftet fra Facebook til Meta, som refererer til «the Metavers». Dette metaverset er en teknologi som gjør det mulig for mennesker å møtes virtuelt på en digital plattform istedenfor å møtes fysisk. Slik kan personer delta i mange parallele virkeligheter. Lyden (2022) påpeker at denne virtuelle teknologien langt ifra er et nytt konsept, og at Zuckerberg og Meta ikke har fått med seg at metavers kommer fra dystopisk science fiction. Et eksempel på dette er *The Matrix* (Wachowski og Wachowski 1999), hvor kunstig intelligens bruker menneskene som en strømkilde. Menneskene er separert i hver sin celle og koblet opp med kabler som sender falske signaler til hjernen deres om at de fortsatt lever et normalt liv (Lyden 2022, 1-19). Der *metavers* er et begrep som beskriver det å leve i og

oppleve en slags virtuell verden, er *multivers* et begrep som beskriver teorien om flere parallelle univers som eksisterer samtidig og «ved siden av hverandre».

Det er altså hvordan Evelyns deltakelse og tilgang til multivers virker inn på hvem hun opplever å være og hvem hun kan bli, jeg skal utforske.

Feministisk filmteori

Kjønn er en viktig del av vår identitet og selvoppfatning. Med kjønn mener jeg vår forståelse av hvordan kvinner og menn kan være og hva de kan gjøre, og samtidig fremstå som en positiv utgave av kategoriene kvinne og mann. Hva som er positivt feminint og maskulint har endret seg gjennom historien og er forskjellig fra kultur til kultur. Langt flere kvinner tar for eksempel i dag høyere utdanning og arbeider full tid og langt flere menn deltar aktivt i omsorg for barn enn kvinner og menn fra tidligere generasjoner. Feministiske forskere og teoretikere (for eksempel Haavind 2006) har imidlertid vist at selv om kvinners og menns handlingsrom har utvidet seg radikalt, møter de likevel ulike forventninger. Kvinner er ofte forventet å innta en mer omsorgsfull posisjon enn menn.

Laura Mulvey er en viktig feministisk filmteoretiker som har et feministisk perspektiv på film. I essayet *Visual Pleasure and Narrative Cinema* som er over 40 år gammelt (Mulvey 2015, 29-43) demonstrer Mulvey at patriarkalske normer formet hvordan kvinner ble fremstilt i den klassiske Hollywoodfilmen. Kvinnen ble fremstilt som et objekt mannen kunne nyte og benytte seg av. I boka *Feminisms: Diversity, Difference and Multiplicity in Contemporary Film Cultures* (Mulvey og Backman 2015) diskuterer Mulvey og andre filmteoretikere feminisme i samtidsfilm. Mulvey drøfter blant annet hvordan internett har forandret, men også opprettholdt et patriarkalsk blikk på kvinner i film og media. Internett har gitt mulighet for å synliggjøre undertrykking av kvinner, som for eksempel i MeToo-bevegelsen. Denne bevegelsen har også forandret samfunnet oppfatning av hva menn kan tillate seg ovenfor kvinner. Samtidig er det fortsatt slik at filmindustrien er mannsdominert og at kvinner ofte blir fremstilt som objekter for menns blikk. Hun viser for eksempel til hvordan både heltinner i film og feministiske kvinner generelt fortsatt blir fremstilt som «killjoys» - at ødelegger stemningen når de påpeker og argumenterer imot tradisjonelle kjønnsroller og forventninger.

Siden EEAO er en veldig moderne film, skal jeg hovedsakelig bruke del 1 av boka *Feminisms: Diversity, Difference and Multiplicity in Contemporary Film Cultures* (Mulvey og Backman 2015) da denne belyser samtidsfilm fra ulike feministisk perspektiv.

Perspektivene som drøftes er hvordan film kan utvide, men også begrense kvinner og menns

handlingsrom (McCabes 2015; Brown 2015) hvordan film og media kan dekke over at kvinner og menn står overfor ulike muligheter og begrensninger (Rogers 2015, 44-53) og hvor kvinner kan fremstilles som både subjekt og objekt (Brown 2015, 54-64).

Janet McCabes (2015) beskriver hvordan filmsjangeren Nordic Noir har endret den kvinnelige hovedrollen innenfor en mannsdominert sjanger og samfunn. Kvinnelige hovedroller som Saga Norén i *Broen*, fremstilles med egenskaper og ferdigheter som utfordrer det mannsdominerte politimiljøet de arbeider i. Disse kvinnelige hovedkarakterene utfordrer publikums blick på kvinner og synliggjør dermed hvordan samfunnet fortsatt har forventninger basert på kjønn. Det argumenteres altså for at vi ikke lever i et så likestilt samfunn som vi liker å tro (McCabe 2015, 29-43).

Anna B. Rogers (2015) skriver om temaer som «Can-do girls» og «cruel optimism», og hvordan dette er relevant i serien *Girls* (Dunham 2012-2017). Disse temaene handler om hvordan jenter blir fortalt at de kan gjøre hva som helst og hvis de bare prøver hardt nok, så vil de få det perfekte livet. Herav uttrykket «cruel optimism». Dette er urealistiske forventninger, og artikkelen argumenterer for at dette er med på å gjøre det vanskelig for kvinner å føle at de er gode nok. Det vil alltid være noe mer og bedre de kan gjøre, som de ennå ikke har oppnådd. Dette fører til usunne livsstiler og selvbilder, som er med på å skade den mentale helsen til kvinner. Rogers (2015) argumenterer for at feminisme kan være paradoksal på dette punktet, fordi det kan legges større vekt på at kvinner skal jobbe for sin egen velferd, uten å bekjempe de systematiske årsakene til at dette kan være vanskeligere for kvinner enn menn (Rogers 2015, 44-53).

Videre analyserer William Brown (2015) portugisiske Julião Sarmentos installasjonsverk *The Real Thing*. Installasjonen viser 150 bilder av kvinner hvor mesteparten er kjendiser, i tillegg til noen pornografiske bilder. I midten av verket er det et portrett av Angelina Jolie, Brown (2015) forstår dette som at hun fremstilles som en sentral del av moderne femininitet. *The Real Thing* viser visuelt hvordan moderne og hovedsakelig vestlige samfunn er formet gjennom bilder. Brown (2015) beskriver det som at en person ikke er «ekte» før denne eksisterer på et bilde. Når man ser et bilde av en person, så ser man ikke den ekte personen, men bare en gjenskapning av den personen. Det er også et kjønnsperspektiv i denne virkeliggjøringen av mennesker hvor det som regel er kvinner som er hovedfokuset for både menns og kvinners blick. Her er det også et paradoks at kvinner er nødt til å eksistere på et bilde for å være «ekte», men samtidig så mister de subjektiviteten sin og blir et objekt for andres blick. «The Real Thing» avdekker også problemet med at bilder i digital media blir

presentert som ekte, selv om de ofte er manipulert og moderert. Dette kan gjøre at vi får en trang til å være som på bildene og en misnøye med vårt selvbilde.

I dag er det en økt bevissthet om hvordan kvinner blir fremstilt på film og media. Dette viser for eksempel Bechdel-testen og «no-makeup selfies» trenden på Facebook og Instagram. Selv om disse trendene setter søkelys på hvordan kvinner kan representere seg selv på internett, viser de også at kvinner fortsatt ofte er objekter i film og media. Internettet har også på mange måter forsterket og samlet et patriarkalsk og nyliberalt system heller enn å være en utfordring til dette (Brown 2015, 54-64).

I næranalysen av EEAO vil jeg utforske hvordan de overnevnte perspektivene er relevant for fremstillingen av Evelyns identitet.

Skeiv filmteori

I EEAO er skeiv seksualitet og identitet også et sentralt tema. Hovedkarakteren Evelyn strever med å anerkjenne at datteren er lesbisk. Derfor vil jeg også bruke skeiv filmteori i min nærstudie av filmen. I boka *Coming out to the mainstream* (Jones og Juett 2010) beskriver forfatterne hvordan skeiv film problematiserer og aktivt jobber for å fjerne den binære kjønnsfordelingen i film og generelt har som mål om å fjerne kulturelle normer som ekskluderer visse grupper mennesker. Forfatterne fordyper seg i hvordan skeivhet har blitt møtt av det heteronormative samfunnet med voldsutøvelse og anklager om at homofile, lesbiske, bifile og transpersoner var ansvarlige for blant annet sykdommen AIDS (Jones og Juett, Introduction 2010).

Fra 1987 til 1992 satte det skeive miljøet frem en rekke krav, som ble sett på som skeiv radikalisme (Nowlan 2010, 2-19). Disse kravene besto av at skeive skulle bli oppfattet som likestilte i samfunnet og få lov til å oppføre seg som de ønsket uten at skeivheten deres ble bagatellisert.

Skeiv radikalisme har klare likheter med den feministiske bevegelsen. En viktig del av skeiv film er å utfordre den «normale» forståelsen av identitet, samtidig som man setter søkelys på konstruksjonen av sosiale identiteter som kjønn og seksualitet. Den er også ute etter å bryte ned konseptet om binære kjønn, da denne måten å dele inn identitet på fører til at man, for eksempel, blir dominant eller underordnet, normal eller unormal, inkludert eller ekskludert, og så videre, og dette kan være en problematisk måte å dele inn folks identitet på.

Skeiv film blir ofte sett i stiler som ekspresjonisme og magisk realisme, og bruker ofte teknikker som montasje og parodi og vil prøve å gjøre normer skeive. Skeiv film vil også understreke at skeiv undertrykkelse ikke blir løst ved å sammenligne skeive med heterofile, eller å separere dem helt. Den avviser også ghettotifisering og normalisering av skeiv kultur. Den utfordrer publikum ved å gi forstyrrende, sjokkerende og moralsk og etisk tvetydige rollemodeller. Skeiv film velger aktivt å ikke tilrettelegge for «mainstream» publikum, og viser skeive individer som møter på utfordringer når de følger motstridende mål innenfor og imot heterofile normer. Dette er noe som kan virke provoserende, men også vil være med på å bygge ned fordommer og undertrykkelse som ligger innebygd i heterofil kultur. (Nowlan 2010, 2-19).

I boka *Lesbians on television: New Queer Visibility & The Lesbian Normal* av Kate McNicholas Smith (2020) diskuterer Smith mer spesifikt hvordan aksepten for den skeive befolkningen utvider seg i samfunnet i dag, men også hvordan dette har blitt møtt med motstand som både er homofobisk og voldelig. Her skriver Smith blant annet om serien *The L Word* (2004) og hvordan det var den første TV-serien som hovedsakelig hadde en lesbisk rollefordeling. Den innførte et narrativ om kjønn og seksualitet som var uten sidestykke i 2004. *The L Word* kombinerer en agenda for like rettigheter og feiring av gifte lesbisk par med øyeblikk av skeiv feminisme, og skaper spenning og en bredere politikk for skeive liv og feministisk kritikk (Smith 2020, 1-66).

I næranalysen av EEAO vil jeg utforske hvordan skeivhet blir representert og diskutert.

Metode

Jeg skal hovedsakelig analysere filmen EEAO ved bruk av tematisk analyse hvor man fokuserer på de underliggende temaene til filmen. Dette hjelper meg med å få frem de skjulte og ikke så åpenbare ideene til regissørene og temaene som ligger bak filmens konkrete handling og konflikt (Rommetveit og With 2008, 107-112). Jeg vil derfor prøve å fortolke filmen ut ifra teoriene jeg har anvendt, anmeldelser av filmen, og annen empiri.

Nærstudie av filmen

Everything Everywhere All at Once (Kwan og Scheinert 2022) er en amerikansk komedie, sci-fi, action og dramafilm. Filmen er skrevet og regissert av Daniel Kwon og Daniel Scheinert, ofte referert til som Daniels. Filmen er banebrytende i måten den bruker Multivers som et fortellende virkemiddel. Det er for eksempel svært hurtige skift mellom de ulike universene. Filmen er også fylt med en rekke pop-kulturelle referanser, som tyder på at filmen

er rettet mot et publikum som bruker internett i stort omfang. EEAO vant flere Oscar-priser i 2022, hvor en av dem var for beste film.

Filmen handler om en middelaldrende kinesisk-amerikansk kvinne (Evelyn Wang) som har immigrert til USA sammen med mannen sin (Waymond Wang spilt av Ke Huy Quan). Sammen driver de et vaskeri. Evelyn sliter med å få vaskeriet til å gå rundt og Waymond som vil skilles fra Evelyn, prøver å levere henne skilsmissepapirene. Datteren (Joy Wang spilt av Stephanie Hsu) er lesbisk og føler seg ikke sett av moren sin. Evelyns tradisjonelle far (Gong Gong spilt av James Hong) har nettopp flyttet inn hos familien. Evelyn sliter rett og slett med å få livet til å gå rundt. I heisen opp til skattereviseoren (Deirdre Beaubeirdre spilt av Jamie Lee Curtis) for å levere selvangivelsen, blir Evelyn introdusert til multiversets eksistens av en versjon av Waymond (Alfa-Waymond) fra et parallelt univers (Alfa universet). Han ber henne om å redde verden fra en tilsynelatende ond versjon av Joy (Jobu Tupaki) som eksisterer i et parallelt univers. Og dette, samtidig som hun driver med alt det andre hun sliter med. Gjennom deltakelse i en rekke universer oppdager Evelyn hvem hun er og hva som er de viktige verdiene i livet. Ved å ikke fokusere på alt hun kunne ha blitt eller hva som er dumt og vanskelig med andre, blir hun mer åpen for å sette pris på de rundt seg og akseptere dem for den de er.

Bruken av multivers i *Everything Everywhere All at Once*

Bruken av multivers i EEAO kan tydelig differensieres fra andre filmer som også bruker multivers som et filmatisk virkemiddel. I EEAO brukes Multivers til å fremstille hovedkarakterens indre personlige og relasjonelle drama, mens Multivers i mange andre filmer viser til reiser i tid og forskjellige versjoner av en karakter.

Tidsreiser blir ofte brukt som et virkemiddel for å tillate en film eller serie å løse seg fra eller utvide opprinnelige historielinjer. Ved å bruke multivers og tidsreise trenger ikke neste film i et spesifikt filmunivers følge den tidligere historien til punkt og prikke. Lyden (2022) bruker her eksempler fra *Terminator* og *Star Trek*. Terminator bruker tidsreise for å tillate at filmene ikke henger helt sammen, og Star Trek introduserte et tidsreise-romskip, som gjorde det mulig å ha serier hvor historien ikke samsvarte med de andre.

Andre filmer som også har brukt multivers som sentrale tema er Marvel universet. Her ser vi en mer lik versjon av multivers som i EEAO. I filmene *Spider-Man: Into the Spider-Verse*, og *Doctor Strange in the Multiverse of Madness* brukes multivers for å introdusere flere versjoner

av karakterer vi kjenner fra før av. De nye karakterversjonene lever i parallelle univers. Også i de nevnte filmene kan karakterene reise fra et univers til et annet.

Lyden (2022) argumenterer for at den økende bruken av multivers i popkultur er en refleksjon av en kulturell forståelse av virkelighet. Det er ikke lenger en forståelse av at det finnes en riktig virkelighet, men snarere at det finnes mange virkeligheter. Hva som er virkelig, er avhengig av den som ser. Siden vi som mennesker skaper hver vår versjon av virkeligheten, betyr også det at vi kan være med på å skape vår egen fremtid.

I EEAO opplever jeg at bruken av multivers formidler et budskap om den verden vi lever i. Blant annet ønsker regissørene å tydeliggjøre hvor mye støy det er i media i dag (Kwan og Scheinert 2022). Jeg tror også multivers brukes for å representere identitet, og hvordan den utvikles og endrer seg baser på hvem man relaterer seg til og hvilken situasjon man er i.

Multivers og muligheten til å reise mellom de ulike universene (vershopping) kan i EEAO ses som en metafor på internett og det å være «online». Thomas Flight (2022) argumenterer i videoesseyet *Why Everything, Everywhere, All At Once Hits So Hard* at et underliggende og viktig tema i EEAO er menneskers opplevelse på internett. Flight beskriver internett som et medium med «uendelig» innhold som har en tendens til å virke overveldende. Det er hele tiden noe som ønsker å ta oppmerksomheten din, og det er alltid noen å se opp til (Flight 2022). Første gang jeg så EEAO så kunne jeg kjenne igjen følelsen av hvor overveldet og utilstrekkelig jeg noen ganger kan føle meg når jeg forholder meg til alle aktørene som prøver å fange oppmerksomheten min på internett. Det er derfor lett å tenke at man ikke er god nok, og at man kunne blitt så mye mer og bedre enn det man faktisk er. I EEAO belyses denne tematikken ved at Evelyn i ulike univers utforsker hvem hun kunne blitt dersom hun hadde gjort andre valg tidligere i livet.

Internett skaper altså en ide om at du kan bli hvem du vil bare du jobber hard nok. Dette kan virke inspirerende, men tar ikke i betraktning hver enkelt persons utgangspunkt. Hvilket kjønn du er, hvilken økonomisk klasse du tilhører, hvilken hudfarge og hvilken legning du har er alle viktige faktorer i hvor vanskelig eller lett det er og «lykkes». Begrepet Can-do girls kan brukes for å beskrive dette (Rogers 2015, 44-53). Evelyn kan bli sett på som en can-do girl fordi hun har et ønske om å lykkes i USA. Dette er likevel vanskelig for henne på grunn av hennes identitet som førstegenerasjonsinnvandrer og kvinne med barn og familie.

Everything Everywhere All at Once og feministisk filmteori

I filmen følger vi Evelyns «kamp» om å finne seg selv i relasjon til sin mann, datter og far. I EEAO er det Evelyn som utforsker hvem hun er og kan være gjennom deltakelse i en uendelig rekke av parallelle univers. Hun starter med et mål om å overvinne den onde datteren sin og endre til slutt med å bli mer åpen og å akseptere både hvem hun selv og datteren er istedenfor å prøve å tvinge seg selv eller datteren inn i tradisjonelle normer. I denne sammenhengen er det interessant å utforske hvordan EEAO plasserer seg i et feministisk perspektiv.

Subjekt og ikke objekt

Mulvey (2015) beskriver at kvinner ofte i film blir fremstilt som objekter for menn. I EEAO fremstilles ikke Evelyn som et objekt. Hun er den som driver filmens handling fremover og det er hennes indre drama som er hovedfokus.

Regissørene fremstiller Evelyn som en kompleks karakter – en kvinne som går gjennom en stor personlig utvikling i løpet av filmen. I starten av filmen fremstilles hun riktig nok som en som gjør som Alfa-Waymond ønsker, men raskt tar hun kontroll selv. Evelyn er aktiv i å bruke vershopping til å tilegne seg nye ferdigheter og kunnskap som får stor betydning for den overordnede handlingen i filmen. Et eksempel er hvordan hun tilegner seg ferdigheter i kampsport og bruker disse til å beskytte seg selv og familien (Kwan og Scheinert 2022, 1:12:15). Her er det også verdt å nevne at Daniels valgte Michelle Yeoh, som er kjent som både skuespiller og kampsportstjerne, til å spille Evelyn (IMDb u.d.).

Det feministiske perspektivet kan også kaste lys over hvordan ektemannen Waymond framstilles. Til å begynne med skildres han som en tullete og irriterende ektemann, men også som en følsom og forståelsesfull mann. Selv om dette er egenskaper som tradisjonelt er blitt assosiert med svakhet for menn, blir aldri Waymond en taper i filmen. I en tale mot slutten av filmen prøver Waymond å overbevise Evelyn og karakterene fra Alfa-universet om å stoppe å slåss. Han anerkjenner at de slåss fordi de er usikre, og sier at det viktigste er å være snill (Kwan og Scheinert, 2022, 1:43:40). Denne talen overbeviser Evelyn om å slutte å bruke vold. Det som er spesielt her er at Waymond ikke tar æren for Evelyns endring. Han blir stående på sidelinja uten å bli fremstilt som svak, mens Evelyn ender opp med å redde datteren Joy fra å ta selvmord. I kontrast til den kloke og gode Waymond fremstilles Alfa-Waymond som handlende, men likevel som dømmende og kommanderende overfor Evelyn. Daniels har gjort budskapet sitt overtydelig ved å kalle han Alfa-Waymond, som er en

referanse til Alfa-male kulturen. Det er ingen tvil om at det er Waymond de vil framstille som helten av de to.

På sett og vis kan vi si at EEAO fremstiller både Evelyn og Waymond på måter som utvider både kvinners og menns handlingsrom. Her kan vi se til det McCabe (2015) skriver om kvinnelige hovedroller i Nordic Noir. Det er ofte psykologisk komplekse kvinner i hovedrollen. De er frakoblet fra sosiale normer og blir utfordret i arbeidet de gjør. Likevel er de veldig gode i jobben sin, og de har blitt tatt imot som overbevisende og interessante karakterer. Evelyn skal ikke løse et mord og er ikke på autismspekteret, som Saga Norén, men hun er psykologisk kompleks. Hun er nødt til å stå opp mot menn som prøver å holde henne tilbake, som for eksempel faren Gong Gong som dømmer Joy for å være lesbisk og som forventer at Evelyn skal passe inn i hans bilde. Og dette lykkes hun med.

Fra «kald» til «varm» kvinne og mor

I starten av filmen blir Evelyn presentert som en kald og lite tilgjengelig mor og kone. Hun er opptatt med alt på en gang og har ikke tid til å høre på hva Waymond og Joy har å si. Isteden kritiserer hun dem for å ikke være gode nok. Hun blir derfor fremstilt som en lite sympatisk kvinne. Vi blir fort introdusert til hvorfor dette er tilfellet. Evelyn har et ønske om å tilfredsstille de rundt seg, spesielt faren, som egentlig har avvist henne som datter. Hun føler at hun har tatt feil valg opp igjennom livet, noe som vi får se i montasje når hun først blir introdusert til multiverset (Kwan og Scheinert 2022, 0:13:20).

Den stressende åpningsscenen til filmen blir satt i kontrast til speilbildet av et familieliv preget av samhold og glede. Speilbilde presenteres som en drøm. Gjennom filmen beveger Evelyn seg fra den utilgjengelige kalde kvinnen til en kvinne og mor som kan anerkjenne både mannen og datterens behov. Evelyn fremstilles som en mer sympatisk og forståelsesfull mor når hun endelig konfronterer faren sin med at Joy er lesbisk, samt når hun forteller Joy at alt ikke egentlig er meningsløst så lenge de klare å elske hverandre (Kwan og Scheinert, 2022, 1:59:33). Slik får hun det også bedre med seg selv. Hun fremstilles altså som en mer elskverdig kvinne når hun anerkjenner andres behov. På denne måten syns jeg Daniels også makter å synliggjøre hvordan samtiden fortsatt er preget av ulike forventinger til hva kvinner og menn skal være. Ved at både Waymond og Evelyn fremstilles som positive når de viser kjærlighet og omsorg for andre opplever jeg at regissørene anerkjenner tradisjonelt kvinnelige egenskaper og at dette burde være sentrale egenskaper hos begge kjønn.

Everything Everywhere All at Once og Skeiv filmteori

Selv om det er Evelyns indre kamp som er sentral i filmens handling, har også den lesbiske datteren Joy en viktig rolle. Slik blir skeivhet et tema som utforskes i filmen

Fra det ukjente som ondt til det skeive som kjent

Evelyn blir gjennom filmen fortalt at datteren er roten til all ondskapen i verden, og at hun kommer til å ødelegge alt som er kjent og trygt (Kwan og Scheinert 2022, 0:35:50). I EEAO blir dette synspunktet formidlet fra karakterene i Alfa-universet. Alfa-universet kan sees på som en metafor på et konservative og patriarkalsk verdensbilde. De forklarer hvordan den onde Jobu Topaki er både mektig og farlig. Dette kan sammenlignes med lignende retorikk om minoritetsgrupper i dag. Et eksempel er hvordan transpersoner i dag blir omtalt som personer som egentlig bare vil snike seg inn på dametoalettet og begå overgrep, eller å få en urettferdig fordel i sport. Et annet eksempel er lovendringene om å forby undervisning om homofili og transkjønn som enkelte stater i USA har innført. Jeg opplever at Daniels i denne filmen setter søkelys på denne utviklingen og vil utfordre den. Frykten for det som er annerledes eller fremmed vil jeg si kommer fra at forandring lett oppleves skummelt. Tidligere kunne homofili oppleves som et sjokk. I dag oppleves kanskje transpersoner som mest utfordrende å akseptere

I tillegg syns jeg filmen belyser hvordan skeivhet (det ukjente) ikke bare må anerkjennes på samfunnsnivå, men også må aksepteres av hvert enkelt menneske. En del av Evelyns indre kamp er nettopp at hun sliter med å akseptere at datteren er lesbisk, og hun ender opp med å dytte datteren lenger og lenger vekk fra seg. Mens Evelyn slåss mot den onde datteren Jobu Topaki oppdager hun datterens smerte og opplevelse av utenforskap. Evelyn kan kjenne seg igjen i datteren og begynner etter hvert å skjønne at datteren er ganske lik henne selv. Dette oppdager Evelyn når hun husker alle skuffelsene hun har vært for sin egen far. Hun ble født som jente, hun dro til USA mot faren sin vilje og nå er datteren lesbisk. Evelyn innser derfor at det presset hun føler for å være bra nok for faren sin, er det samme presset som datteren føler på ovenfor henne. Det er likheter mellom den avvisningen hun selv har opplevd fra sin far og den avvisningen hun utsetter datteren for ved å ikke fortelle faren at Joy er lesbisk. Hun skjønner derfor at det ikke er Jobu Topaki som er problemet, men heller den tradisjonelle måten å tenke på (Kwan og Scheinert 2022, 1:31:55). Jeg tror at dynamikken mellom Evelyn og Jobu Topaki/ Joy er et uttrykk for den prosessen mange foreldre må gå gjennom når barna kommer ut som skeive. Jeg syns derfor EEAO bidrar til og kan være et eksempel på skeiv film.

Konklusjon

Da jeg først så filmen *Everything Everywhere All At Once* (Kwan og Scheinert 2022) med vennene mine på kino, syntes vi alle at dette var en av de morsomste og mest underholdene filmene vi hadde sett på mange år. Likevel var det ikke før jeg så den sammen med foreldrene mine, og de ikke syntes filmen var interessant i det hele tatt, at jeg innså hvor fantastisk den egentlig er. Filmen henvender seg til min generasjon, en generasjon som har vokst opp på internett. I møtet med filmen ble jeg bevisst på hva min bruk av internett har å si for hvordan jeg føler meg og hvordan jeg er til stede i livet mitt.

Everything Everywhere All At Once illustrerer samspill mellom identitet og internett gjennom bruk av multivers på tre måter. For det første gjenspeiler selve tittelen kaoset vi kan oppleve på internett ved å skulle forholde oss til alt mulig, alle steder hele tiden. Også bruken av multivers og de enormt raske skiftene mellom universene skaper denne kaotiske følelsen. For det andre utvider og utfordrer filmen tradisjonelle forventninger til feminitet og maskulinitet gjennom den måten filmen fremstiller hovedkarakterenes ferdigheter og samhandling med hverandre. For det tredje setter filmen søkelyset på både samfunnets forståelse av skeiv seksualitet og på den prosess hver enkelt av oss må gjøre for at det ukjente skal bli kjent og anerkjent. Regissørenes bruk av multivers gjør det mulig å utforske alle tre ovenfornevnte forhold ved menneskers selvoppfatning samtidig.

Bibliografi

Brown, William. 2015. «Destroy Visual Pleasure: Cinema, Attention, and the Digital Female Body (Or, Angelina Jolie Is a Cyborg).» I *Feminisms: Diversity, Difference and Multiplicity in Contemporary Film Cultures*, redigert av Anna Backman Rogers og Laura Mulvey, 54-64. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Flight, Thomas. 2022. «*Why Everything Everywhere All At Once Hits So Hard.*» 5 Juli, 2022. Videoessay, 15:36 https://www.youtube.com/watch?v=VvclV0_o0JE.

Giddens, Anthony. 2020. «Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age.» I *The new social theory reader*, Redigert av Steve Seidman og Jeffrey C. Alexander, 354-361. London: Routledge.

Haavind, Hanne. 2006 «Midt i tredje akt? Fedres deltakelse i det omsorgsfulle foreldreskap.» *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, Vol 43, (nr 7): 683-693. 14. november 2023. <https://psykologtidsskriftet.no/fagartikkel-bjorn-christiansens-minnepris/2006/07/midt-i-tredje-akt-fedres-deltakelse-i-det>

Hofstad, Knut, og Øyvind Grøn. 2021. «*multivers i Store norske leksikon på snl.no.*» Funnet Mai 21, 2023. <https://snl.no/multivers>.

IMDb. u.d. «*Michelle Yeoh - Biography.*» Funnet 11. november 2023. https://www.imdb.com/name/nm0000706/bio/?ref_=nm_ov_bio_sm.

Jones, David, og JoAnne C Juett, red. 2010. *Coming Out to the Mainstream: New Queer Cinema in the 21st Century*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

Jones, David, og JoAnne C. Juett. 2010. «Introduction.» I *Coming Out to the Mainstream: New Queer Cinema in the 21st Century*, redigert av David Jones og JoAnne C Juett, ix-xiv. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

Kwan, Daniel, og Daniel Scheinert. 2022. «*A24 - Miracle Work: A Note from the Daniels.*» Funnet 12. november 2023. <https://a24films.com/notes/2022/04/miracle-work-a-note-from-daniels>.

Lyden, John C. 2022. «Life in the Multiverse: Bringing Chaos Out of Order?» *Journal of Religion & Film*: Vol. 26: Iss. 2, Article 1. Hentet 13. november 2023.

<https://digitalcommons.unomaha.edu/jrf/vol26/iss2/1>

McCabe, Janet. 2015. «Disconnected Heroines, Icy Intelligence: Reframing Feminism(s) and Feminist Identities at the Borders Involving the Isolated Female TV Detective in Scandinavian-Noir.» I *Feminisms: Diversity, Difference and Multiplicity in Contemporary Film Cultures*, redigert av Anna Backman Rogers og Laura Mulvey, 29-43. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Mulvey, Laura. 2015. «Introduction: 1970s Feminist Film Theory and the Obsolescent Object.» I *Feminisms: Diversity, Difference, and Multiplicity in Contemporary Film Cultures*, redigert av Laura Mulvey og Anna Bachman Rogers, 17-26. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Mulvey, Laura, og Rogers A Backman, red. 2015. *Feminisms: Diversity, Difference and Multiplicity in Contemporary Film Cultures*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Nowlan, Bob. 2010. «QUEER THEORY, QUEER CINEMA.» I *Coming Out to the Mainstream: New Queer Cinema in the 21st Century*, redigert av David Jones og JoAnne C. Juett, 2-19. Newcastle-upon-Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

Rogers, Anna Backman. 2015. «Lena Dunham's Girls: Can-Do Girls, Feminist Killjoys, and Women Who Make Bad Choices.» I *Feminisms: Diversity, Difference, and Multiplicity in Contemporary Film Cultures*, redigert av Laura Mulvey og Anna Backman Rogers. Amsterdam University Press.

Rommetveit, Ingrid, og Anne-Lise With. 2008. «tematisk analyse som balansekunst: om råstoff, synlighet og fortolkning.» I *Filmanalytiske tradisjoner*, av Eva Bakøy, 107-112. Oslo: Universitetsforl.

Smith, Kate McNicholas. 2020. «'The way that we live and love': The L Word and the tensions of visibility.» I *Lesbians on Television: New Queer Visibility & The Lesbian Normal*, av Kate McNicholas Smith, 1-66. Bristol: Intellect.

Filmografi

Doctor Strange in the Multiverse of Madness. Regissert av Sam Raimi. 2022; USA: Walt Disney Studios Motion Pictures. 126 min. <https://www.disneyplus.com/no-no/movies/doctor-strange-in-the-multiverse-of-madness/27EiqSW4jIyH>

Everything Everywhere All at Once. Regissert av Daniel Kwan og Daniel Scheinert. 2022; USA: A24. 139 min. <https://itunes.apple.com/no/movie/everything-everywhere-all-at-once/id1629529561?l=nb>

Spider-Man: No Way Home. Regissert av Jon Watts. 2021; USA: Sony Pictures Releasing. 148 min. <https://www.netflix.com/search?q=spider&jbv=81465707>

The Matrix. Regissert av Lana Wachowski og Lilly Wachowski. 1999; USA: Warner Bros. 136 min. <https://play.hbomax.com/page/urn:hbo:page:GXdu2VgPdq5uAuwEAADak:type:feature>

The Terminator. Regissert James Cameron. 1984; USA: Orion Pictures. 107 min. På Viaplay

